

Написане мшафторсе

ЛИСТИ О.Т.ГОНЧАРА ДО В.В.ФАЩЕНКА

У коло адресатів О.Т.Гончара професор В.В.Фащенко увійшов у 1975 році. Епістолярний діалог між видатним письменником і авторитетним дослідником його творчості тривав до 1989 року.

Цьому діалогу притаманний був спорадичний характер, що засвідчується як тривалими перервами між окремими листами, так і мотивами письмових послань. Усього в архіві В.В.Фащенко виявлено 16 таких послань О.Т.Гончара. Беручи до уваги те, що більшість із них містять важливі деталі творчої біографії як письменника, так і його адресата, вважаємо доцільним запропонувати їх увазі читачів журналу "Слово і Час".

№ 1

Шановний Василю Васильовичу,
прочитав в "Литобозрени" Вашу статтю¹ (як завжди — змістовну й принципову), і захотілося зробити Вам якусь приємність... Оскільки ж нічого кращого не придумав, то посилаю Вам оцю книжку², — свого часу вона мені принесла кілька радісних хвилин. Прийміть її як знак щирої приязні.

І всього найкращого Вам у житті.

07.03.75

Ол. Гончар

¹ Человек, природа, машина: Выступление в дискуссии "Художник перед лицом НТР" // *Лит. обозрение.* — 1975. — № 2. — С. 51–55.

² *Гончар Олесь.* Вибрані твори. — К., 1968. — 815 с. На книжці — напис: "Василю Васильовичу Фащенко з щирою пошаною, з глибокими надіями. Ол.Гончар. 1975".

№ 2

Глибокошановний Василю Васильовичу!

Повертаю рукопис¹. Праця, на мій погляд, вдумлива, серйозна, багато думок своїх, незрозумілих, а декотрі сторінки, зокрема прикінцеві, написані просто натхненно.

Спасибі Вам за це, за добрі почуття та великодушність.

Зауваження та уточнення знайдете на берегах книги. Це все на Ваш роздум, на Вашу волю. Особливо прошу вдуматись ще раз в ті місця, де йде мова про Фолкнера, Хемінгуея та інших західних. Тут потрібен такт, точність, щоб мимоволі не виникло враження, що ми їх недооцінюємо як художників-гуманістів. Адже у великому часовому й гуманістичному плані вони зрештою "люди нашого полку", наші побратими. Як Ви на це? А загалом, повторюю, стаття на доброму рівні, і читач це, я певен, оцінить.

Успішної Вам праці та міцного здоров'я.

10.IX.76

Київ

З щирою повагою

Ваш Ол. Гончар

¹ Ідеться про передмову В.В.Фащенко до шеститомного видання творів Олесь Гончара — "Поетичний світ Олесь Гончара" // *Гончар О.* Твори: В 6 т. — Т. 1. — К., 1978. — С. 5–27.

№ 3

Дорогий Василю Васильовичу!

Видавництво “Дніпро” ознайомило мене з Вашою рецензією¹ на “Зорю” (видавничка етика це, кажуть, дозволяє). Прочитав Ваше слово уважно, оскільки було це пізно вночі, коли вже ніякі не шарпають клопоти, прочитавши, довго думав, і за саме це вже Вам спасибі. Варто було писати твір, якщо він так може сприйматись. Ви зазирали в саму душу твору, в глибини, і причиною тут, мабуть, не лише досвідченість професорського ока: так зазирнути міг лише той, хто здатен любити.

14.03.80
Київ

Вдячний Вам!
Ол. Гончар

¹ Мається на увазі рецензія В.В.Фащенко на рукопис роману О.Т.Гончара “Твоя зоря”, поданий письменником до видавництва “Дніпро”.

Рецензія В.В.Фащенко на першовидання “Твоєї зорі” опублікована в газеті “Радянська Україна”: Світло “Твоєї зорі”. Про новий роман Олеса Гончара // Радянська Україна. – 1980. – 3 квіт.

№ 4

Дорогий Василю Васильовичу!

Одна з найприкріших вад сучасної критики, мені здається, полягає в тому, що в ній часто змішується грішне з праведним. Читачеві важко й збагнути: “что ж такое – хорошо, что такое – плохо?” Звичайнісінькому набалаканому читиву критика раз у раз видає знак якості такий, мовби справді йдеться про творіння духа...

Тим-то особливо важливим змістом виділяється, як на мій погляд, стаття одного автора у “Вітчизні” під назвою: “Заради чого заглядаємо в душу?”¹ Сама назва чого тільки варта!..

Отже, я Вас вітаю.

І принагідно прийміть ще й оце видання “Зорі”², тут шрифт ясніший і виразніший, бо в попередньому такий, що не до всього й око принатуриться... Та ще є тут і деякі стилістичні уточнення.

Всього найкращого Вам!

13.09.80
Київ

Родич Чорного моря
Ол. Гончар

¹ Фащенко В.В. Заради чого заглядаємо в душу? Про змістовність художніх структур в літературі // Вітчизна. – 1980. – № 9. – С. 174–182.

² Олесь Гончар. Твоя зоря. – К., 1980.

На першій сторінці даного видання – авторський напис: “Дорогому Василеві Фащенко з думкою про поета, чії слова теж могли б тут стояти як заспів:

Гукнем же в світ про наші болі!
Щоб од планети й до зорі –
Почули скрізь пролетарі,
За що ми б’ємся тут у полі!

Ваш Ол. Гончар. 1980”

№ 5

Danke schön, дорогий Василю Васильовичу, за надіслану книжку.

Вітаю Вас з виходом на Європейську критичну арену¹.

І вченим мужам із Лейпціга робить честь, що з моря літ.-критичних писань вони вибрали саме Вашу статтю.

Усіх Вам весняностей!

З святом, з Тарасовим, вітаю!

9.03.81

Ваш
Ол. Гончар

¹ Мається на увазі публікація статті В.В.Фащенко німецькою мовою: Eine helle und poetische Welt. Zum 60. Geburtstag Oles Hontschars. – In Sowjetliteraturheute: Gesprache-Essays-Interviews. – Leipzig, 1980. – S. 222–234.

№ 6

Дорогий Василю Васильовичу!

Дякую за книжку¹. Вітаю Вас із цим виданням. І нових Вам творчих звершень.
Неспокою думкам, а душі — вогню!

5.12.81

Ваш
Ол.Гончар

¹ Фащенко В.В. У глибинах людського буття. Етюди про психологізм літератури. — К., 1981. — 279 с.

№ 7

Дорогий Василю Васильовичу!

З Новим, 1982-м вітаю і:
щоб море наше не міліло!
щоб і далі красувались, ніким не покривджені, чудові одеські платани;
та щоб радістю Життя і Творчості щодень променилась Ваша добра душа!
Новорічне вітання Вашій родині.

Ваш Ол.Гончар

№ 8

Дорогий Василю Васильовичу!

За вікном уже тупотить копитами Новий 1983-й... Хай буде він для всіх нас коником ласкавої породи. Хай із скіфських просторів несе Вам добре здоров'я, настояне на евшанах, радостей — аж п'яних — для Вас і сімейства.

5.1.83

Ваш Ол.Гончар

№ 9

Дорогий Василю Васильовичу!

Дякую Вам за слово до свята, я теж вітаю Вас з весною Перемоги, що є днем великим, святим.

Ваші роздуми про поетику фрази мають бути цікаві, а от я навряд чи зможу щось тут істотне додати. Адже йдеться про сферу, де, якщо і вроджується щось вартісне, то вроджується воно скоріш інтуїтивно, виникає з миттєвого стану душі, з отого самого "озарення", а практичний досвід, гадаю, має тут функцію лише допоміжну. Та й загалом у мистецтві, Ви ж знаєте, часто доводиться стати якраз проти досвіду, всупереч канонам, від яких саме й плодиться шаблон... Довіряйтесь внутрішньому голосові, дослухатись до музики душі — це в художній творчості, мабуть, найважливіше. Для мене, скажімо, найтруднішим є знайти першу фразу, фразу-камертон, яка має задати тональність усьому творові. А відомо ж, що ця тональність щоразу інша, тож і перший акорд має бути найвірніший, новий, найвідповідніший новому загальному задумові — художньому надзавданню... І чи не тому саме перші абзаци, початки творів у нас найчастіше летять у кошик.

Так само дуже важлива, по-моєму, фраза завершальна. Пригадую, як довго шукались фінальні фрази "Прапороносців", доки таки були, я вважаю, вдало знайдені. А ще, може, краще закінчення в "Циклоні": "Світиться світ... І небо вже тут не небо, а небеса". Бо це ж, ясна річ, не просто пейзаж. Весь дух твору, вся його драматургія тут зосередились, зіткнулись в одній фразі, мов у ядрі. А може, це авторові тільки здається...

Як бачите — розгомонівся. Бо заторкнули Ви сферу дуже тонку, трепетну для письменника і справді мало досліджену. Певен, що Ви й тут скажете своє свіже, вдумливе слово.

Бажаю Вам доброго здоров'я і — скоріше! — моря теплого, синього, неосяжного. Аж заздру Вам, що "свободная стихия" завжди біля Вас...

5 травня 1985

Ваш Ол. Гончар

№ 10

Дорогий Василю Васильовичу!

Вітаю Вас із святом і бажаю всіх Вам гараздів. Та ще хочу запитати, чи не звертався до Вас Гослитиздат (С.Князева) з пропозицією написати передмову до мого Собр. соч. в 6-ти томах, що заплановано в них на 1988-89 рр.?¹ І чи було б у Вас таке бажання й така можливість?

Доброго Вам здоров'я!

30.10.1985

Ол.Гончар

¹ Відповідного звернення видавців в архіві В.В.Фащенко не виявлено.

Вступ, підготовка текстів і
примітки *М.М. Фащенко*
та *В.Г.Полтавчука*

ПАМ'ЯТКА ДЛЯ АВТОРІВ

Журнал “Слово і Час” висвітлює питання історії, теорії та сучасної практики літературного руху, загальнокультурного життя. Виходячи з принципів об'єктивності та плюралізму, редакція не вважає за обов'язкове поділяти всі погляди і положення авторів, завдяки чому зберігає і природний ґрунт для конструктивної полеміки.

Неодмінними вимогами до матеріалів, що подаються на розгляд редколегії, є достеменність наведених фактів, посилань на всі використані джерела, точність у цитуванні.

Статті та інші матеріали (крім листів) подаються до редакції українською мовою, обсягом не більше друкованого аркуша; посилання розміщуються внизу сторінки.

Статті подавати в комп'ютерному наборі — як текстовий файл без переносів у словах у текстовому редакторі Microsoft Word (від 6-ї версії) у розширенні RTF на стандартній дискеті; можна надсилати електронною поштою (E-mail: jour_sich@iatp.org.ua; www.word-and-time.iatp.org.ua).

До дискет (бажано продублювати текстовий матеріал на 2-х дискетах) обов'язково мусить бути подана виразна роздруковка статті у 2-х примірниках, *виконана шрифтом не менше 14 кегля через 2 інтервали 28 рядків на сторінці.*

До статті додається анотація (до 5-ти рядків) — для розміщення на веб-сторінці.